

Đề bài

Về một bài thơ trung
đại Việt Nam mà anh
(chị) yêu thích.

Bài làm

Nhắc đến thơ ca trung đại là nhắc đến một thời kỳ hoàng kim trong văn học Việt Nam với những kiệt tác như *Truyện Kiều*, *Chinh phụ ngâm khúc*, *Cung oán ngâm khúc*... Không chói lòa rực rỡ như mặt trời, chỉ khiêm nhường như hoa trong núi nhưng *Dương phụ hành* của Cao Bá Quát là một bài thơ để lại nhiều tình cảm cho người đọc.

*Thiếu phụ Tây dương áo trắng phau
Tựa vào chồng dưới bóng trăng râu
Ngó thuyền Nam thấy đèn le lói
Kéo áo rầm rì nói với nhau.
Hừng hờ cốc sữa biếng cầm tay
Gió bẻ, đêm sương thổi lạnh thay!
Uốn éo đòi chồng nâng đỡ dậy
Biết đâu nỗi khách biệt ly này!*

Bài thơ ra đời trong một hoàn cảnh đặc biệt: năm 1842 – 1843, thời gian Cao Bá Quát đi sang Ấnônêxia với vai trò một kẻ bị đi đày. Điều đó đặc biệt ở chỗ: đây là dịp một con người có tấm lòng yêu nước thương dân, có tư tưởng tiến bộ như Cao Bá Quát được tiếp xúc trực tiếp với văn minh phương Tây – điều ấy tạo ra nhiều biến đổi trong tư tưởng, tình cảm của tác giả. Mặt khác, đây cũng là lúc nhà thơ có những nỗi buồn riêng u hoài, buồn vì nước vì dân đau khổ, buồn vì phận mình mắc nỗi tù riêng.

Viết về đề tài người phụ nữ, văn học Việt Nam không hiếm những kiệt tác kể trên đều viết về đề tài này. Song, viết về người phụ nữ phương Tây thì Cao Bá Quát có lẽ là người đầu tiên chăng?

Thời gian không gian của bài thơ rất gợi “bóng trăng râu” “gió bẻ” “đêm sương”... những chi tiết ấy cho biết đêm đã khuya, biển khơi mênh mông vô tận. Theo lẽ thường, chiều tối chim về tổ, con người về đoàn tụ với gia đình và biển khơi mênh mông là ngọn nguồn khơi gợi nỗi đơn cô, cảm giác lẻ loi lạnh lẽo của con người... Thời gian, không gian ấy không khỏi khiến nhà thơ chạnh lòng thấy buồn tủi, nhớ nhà...

Trên nền không gian, thời gian mênh mông hoang vắng người thiếu phụ Tây dương hiện lên với trang phục cũ kỹ thật xa lạ: “áo trắng phau”, “tựa vai chồng”, “kéo áo”, “uốn éo đòi chồng nâng đỡ dậy”... Như đã nói, đề tài người phụ nữ không hiếm trong văn học Việt Nam nhưng nhắc đến người phụ nữ trong văn học truyền thống là nhắc đến nỗi đau bị giập vùi: nàng Kiều đa đoan, nàng Vũ Nương oan khuất... Ở đây, trong *Dương phụ hành*, Cao Bá Quát nhắc đến người thiếu phụ xa lạ với sự ngạc nhiên thích thú và có phần tán thưởng.

Sắc áo “trắng phau” lạ lẫm, nói đến diêm gờ của người phụ nữ Việt Nam thì ở đây được nhắc đến bởi sự trong trắng, trang trọng (Nguyễn văn: “Y

như tuyệt”). Nó ngấm bộc lộ sự ngạc nhiên, tán thưởng của nhà thơ. Chưa hết, người phụ nữ Tây dương này được chồng chiều chuộng rất mực. Nàng “dựa vai chồng”, “uốn éo đòi chồng nâng đỡ dậy”. Trong những hành động ấy, ta hiểu nàng làm chủ được hạnh phúc của mình, tự tin bình đẳng trong mối quan hệ với chồng. Điều đó quả thực là thứ xa xỉ, không tưởng với phụ nữ Việt Nam đương thời. Cao Bá Quát nhìn con người ấy bằng đôi mắt vừa ngạc nhiên, vừa trân trọng.

Qua cái nhìn của nhà thơ đối với người thiếu phụ Tây dương, ta cảm nhận được tư tưởng tiến bộ của ông trong cách nhìn người phụ nữ. Với Cao Bá Quát cứ là cái đẹp cần phải được nâng niu, được hạnh phúc. quan niệm ấy rất mới, rất lạ khác hẳn giai nhân trong văn học đương thời “Tài hoa bạc mệnh”.

Gần như trọn vẹn bài thơ Cao Bá Quát ngợi ca sự tiến bộ và dâng hiến vì cái đẹp. Câu thơ cuối ông đột ngột thương mình “Biết đâu đến khách biệt ly này”. Nhìn hạnh phúc lứa đôi của họ mà nhớ nhà, nhớ quê hương... lại cô đơn giữa trùng dương bát ngát... Điều đó cũng dễ hiểu. Song cần thấy rằng, bản thân Cao Bá Quát cũng là một tài năng hiếm có ở đời, cũng là một cái đẹp đúng nghĩa. Ông quan niệm cái đẹp cái tài phải được nâng niu nhưng chính bản thân ông lại bị đọa đày, bạc đãi. Niềm xót thân, tủi phận ấy ngoài thơ ra đâu ai hiểu thấu?

Dương phụ hành thể hiện một cái nhìn tiến bộ, một quan niệm mới mẻ nhân văn về người phụ nữ, về cái đẹp ở đời. Không cần nhiều kỹ xảo, nghệ thuật, bài thơ níu hồn người bởi hồn thơ xao động.